

نوآوری در صنایع دستی با هدف جذب مخاطب

تهیه‌کننده: مریم علیزاده
دپارتمان صنایع دستی و هنرهای سنتی

مرکز ملی تربیت مربی و پژوهش‌های فنی و حرفه‌ای

بهمن ۱۴۰۱

ITC

مرکز ملی تربیت مربی
پژوهش های فنی و حرفه ای

سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور

نوآوری در صنایع دستی با هدف جذب مخاطب

تهیه‌کننده: مریم علیزاده

مرکز ملی تربیت مربی و پژوهش‌های فنی و حرفه‌ای

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

رعایت اصول اخلاقی و مسئولیت صحت و دقت محتوا بر عهده نویسنده / نویسندگان می‌باشد.

بهمن ۱۴۰۱

مقدمه:

نوآوری به عنوان یکی از معیارها و شاخص‌های حیاتی برای ماندگاری و درآمدزایی هنرهای سنتی و صنایع دستی به شمار می‌رود. نوآوری و خلاقیتی که باید در راستا و هم‌سوئی با نیاز و سلیقه مخاطبان و بازار از طریق کاربردی نمودن هنرها و صنایع باشد.

در طول حیات بشر یکی از مولفه‌های مهمی که موجب تغییر و آفرینش آثار جدید شده و اغلب نتایج موثری را پدید آورده، خلاقیت است. این مفهوم از اساسی‌ترین قابلیت‌های ذهنی انسان است که موجب می‌شود تا ایده‌ها و کنش‌های فردی یا جمعی وی واجد ارزش شود. در واقع به واسطه همین خلاقیت است که این ارزش به همه عرصه‌های فعالیت انسان مانند علوم مختلف، صنایع، هنرها و دیگر تولیدات بشر تسری پیدا می‌کند. با اندکی تأمل می‌توان دریافت که آنچه از ابتدا تاکنون موجب حرکت، تحول و توسعه در تمدن‌های مختلف شده، خلاقیت و ایده‌های خلاقانه بوده است.

در دنیای هنر این مؤلفه از جایگاه و موقعیت خاص‌تری برخوردار است و زمینه مناسبی برای خلق آثار هنری ماندگاری را فراهم آورده است. برای نمونه در کشور ما در کنار پدیده‌های متعدد هنری و فرهنگی موجود، یکی از بهترین حوزه‌هایی که نشان‌دهنده خلاقیت بومی مردم این مرز و بوم است، صنایع دستی و

هنرهای سنتی است. عرصه‌ای متنوع که حضور پررنگ خلاقیت در آن، هم باعث تنوع فرم و زیبایی آثار شده و هم تنوع تحسین‌برانگیزی در کاربرد آنها به وجود آورده است.

هرچند در گذشته کارکرد خلاقیت صرفاً در روندهای خلق یک اثر اهمیت داشته، اما در سال‌های آغازین هزاره سوم، تغییرات نوینی نسبت به کاربرد و موقعیت آن به‌ویژه در عرصه اقتصادی پدید آمد. بر اثر این تحولات، دیگر ارزش خلاقیت صرفاً به تأثیرات زیبایی‌شناسانه یا کیفی در تولید محصولات نبوده و خود خلاقیت فی‌نفسه دارای ارزش اقتصادی شد، تا جایی که به یکی از مولفه‌های مهم در شکل‌گیری و توسعه اقتصاد خلاق در سطح دنیا مبدل شد. این تغییر نگرش‌ها نسبت به این مفهوم، زمینه‌ساز رشد و توسعه روزافزون برخی تولیدات و صنایع که در ارتباط تنگاتنگ با خلاقیت بودند، شد و عرصه‌های نوینی را پیش روی بشر قرار داد. تردیدی نیست که تجلی محسوس این ارزش اقتصادی خلاقیت را می‌توان در صنایع دستی و هنرهای سنتی مشاهده کرد.

نوآوری در صنایع دستی با هدف جذب مخاطب

هنرهای سنتی و صنایع دستی، نمودی از میراث هنری و داشته‌های فرهنگی است، از این منظر، توجه به هنرهای سنتی و صنایع دستی بومی، قومی و کاربردی و از ابعاد مختلف حایز اهمیت و ضرورت است. این اهمیت از دو بعد قابل توجه است: میراث فرهنگی؛ به عنوان بخشی از هویت ملی و تمدنی؛ که همواره در ایران و جهان مورد ستایش و تکریم بوده‌اند و جنبه‌ی اقتصادی و کاربردی؛ که همواره بر کارآفرینی و درآمدزایی؛ استوار بوده است و این مستلزم رعایت و اهتمام به عنصر خلاقیت و نوآوری به عنوان یکی از معیارها و شاخص‌های حیاتی برای ماندگاری و درآمدزایی هنرهای سنتی و صنایع دستی به شمار می‌رود.

صنایع دستی از ظرفیت‌های مهم ایران محسوب می‌شود اما همواره وجود نگاه غیرکاربردی به این حوزه سبب شده تا به طور کامل نتوان از مزایای این ظرفیت بالقوه در عرصه اقتصادی کشور استفاده کرد. آنچه را که آمار غیررسمی حکایت می‌کند این است که گردش مالی صنایع دستی در سال گذشته بالغ بر ۵۳۳ میلیارد دلار بوده که در این میان سهم ایران از این بازار حدود ۵۶ میلیون دلار برآورد شده است. باید بازار صنایع دستی از حالت سنتی خارج شده و یک پلتفرم واحد و پویا با در کنار هم قرار گرفتن اجزای مختلف که همگی مکمل و مؤید یکدیگر هستند، شکل بگیرد.

در ایران، صنایع دستی یکی از بخش‌هایی است که بیشترین مبادلات تجاری را در میان صنایع خلاق به خود اختصاص داده است و به نظر می‌رسد برای حضور قدرتمندتر کشور در عرصه رقابت بین‌المللی، این حوزه نیازمند نوآوری‌های بیشتر است.

به گفته کارشناسان خلاق هنر، صنایع دستی را نمی‌توان به گونه‌ای خلق کرد که با میراث فرهنگی و هنرهای سنتی جامعه هم‌خوانی نداشته باشد. نمی‌توان هر آثاری را خلق و به مردم ارائه کرد چراکه صنایع دستی هر کشور ساختار فرهنگی آن را نشان می‌دهد و اگر خلاقیت به اصالت و ریشه هنر خدشه وارد نکند و نماد فرهنگ و سنتی را نشان دهد به هنر آسیبی نمی‌رساند.

تلفیق خلاقیت در صنایع دستی و حفظ اصالت آن با رویکرد کاربردی، یکی از فعالیت‌هایی است که جذب مخاطب را به همراه دارد. این ترکیب باعث خلق آثار متنوعی در بین هنرمندان جوان شده اما در بین پیشکسوتان این جسارت کمتر در آثارشان دیده می‌شود. متأسفانه در صنایع دستی شاهد آثار تکراری هستیم که این عرضه کالا را کم کرده و در نتیجه باعث رکود فروش می‌شود. هر چه خلاقیت بیشتری در آثار خلاق‌تر باشند گردشگران بیشتری مایل به خرید آن شده و جذب سرمایه ایجاد می‌گردد.

منابع:

۱. <https://khootoot.ir>
۲. <https://civilica.com>
۳. <https://gilan.iqna.ir>
۴. <https://www.tasnimnews.com>
۵. <https://www.irna.ir>
۶. <https://www.noormags.ir>
۷. <https://www.iribnews.ir>
۸. <https://isti.ir>

ITC

مرکز ملی تربیت مربی
و پژوهش‌های فنی و حرفه‌ای

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

ITC

مرکز ملی تربیت مربی
و پژوهش‌های فنی و حرفه‌ای

بهمن ۱۴۰۱